



Zevachim 94 by Rabbi Aharon Sorscher

www.shasilluminated.org For more shiurim on any Masechta go to

דף צד

במחלוקת אם לחייב כיבוס בעיני מקבל טומאה או ראוי לקבל טומאה

מאי בינייהו אביי אמר וכו' עיין כל הסוגיא. ורש"י ותוס' פירשו דבודאי איכא בינייהו עור שהופשט ולא נעבד, אבל מאחר שהם חולקים בפ"י הקרא של בגד אם הכוונה שהבגד מקבל טומאה עכשיו או דכל שמקבל טומאה אילו חישב עליה מהני, ועפ"ז חולקים גבי עור דכל שהעור הופשט ולא נעבד אינו מקבל טומאה עכשיו אבל אם חישב עליה מקבל טומאה, וזה מה שהגמ' פ'י בג' אופנים ציור גבי בגד עכשיו אינו מקבל טומאה אבל אם חישב עליה מקבל טומאה.

והנה הרמב"ם חולק על פ"י רש"י ותוס' וסבר דעור כשהופשט טעון כיבוס כיון שיכול לעבדו, דרש"י ותוס' סובר דצריך שיהיה אפשר לקבל טומאה בלא שום מעשה רק ע"י מחשבה, אבל הרמב"ם סובר דגם אם ראוי לקבל טומאה על ידי מעשה ג"כ טעון כיבוס. והק' המפרשים א"כ בציור של רבא דחישב על הבגד לציירו למה קאמר הגמ' דהוי ראוי לקבל טומאה משום דיכול לבטל מחשבתו למה לא אמר משום דיכול לציירו. ותי' הלחם משנה מעשה קרבנות פרק ח' הלכה ה' דמחוסר מעשה לא מהני אא"כ הוא מעשה שהכל עושים בשביל הבגד. והמשנה למלך פרק ב' מהלכות כלים סבר דבגד שחשב לצורה הפ'י דאינו רוצה להשתמש בהבגד כלל ורק שהוא כאן בשביל ציור בעלמא, ולכן אף אם ציירו אינו מקבל טומאה אא"כ ביטל מחשבתו. והמרומי שדה תי' דיש חילוק בין בגד לעור דרק גבי עור מיקרי עור אף אם אינו מעובד, משא"כ בגד כל שמחוסר מעשה לאו בגד הוא כלל.

בענין מטלית פחות מג' על ג'

מטלית שאינו שלש על שלש איכא בינייהו וכו'. הנה הגמ' כאן מבואר דאף בגד פחות מג' על ג' מקבל טומאה אם חישב עליו וכן הוא משמעות המשנה בכלים פרק כ"ח משנה ח', והראשונים בכמה מקומות הביא מהגמ' סוכה דף ט"ז ע"ב משמע דלא מהני מחשבה כל שהוא ג' על ג', דאם מהני מחשבה לא היו כשרים לסכך. ונחלקו הראשונים בזה, דרש"י כאן ותוס' נדה דף ס' ע"ב סוברים דמחשבה מהני. תוס' בסוכה דף ט"ז חילק דמחשבה המוכחת מתוך מעשיו מהני, עיין מהר"ם וערוך לנר שם בביאור מושג זה. והר"ש בכלים פרק כ"ח משנה ח' כתב דהמשנה מיירי אם היה בגד שיש כמה נקבים ואין כאן ג' על ג' במקום א' בכה"ג מחשבה מהני.

והרמב"ם פרק כ"ב הל' כלים הל' כ"א סובר דכל שאינו שלש על שלש אצבעות מחשבה לעולם אינו מועיל. והגר"ח על הש"ס בנגעים אות תי"ב ביאר דהראשונים סברי דשיעור של ג' על ג' הוא רק דאין לו תשמיש ולכן יכול לומר דמחשבה מהני או אם הוא ניכרת מתוך מעשיו וכו', משא"כ הרמב"ם סובר דהוי שיעור הלכה למשה מסני דאינו טמא. ובגמ' דידין תי' הקרן אורה דהרמב"ם גרס שלשה על שלשה טפחים ולא אצבעות. והגר"ח שם תי' ע"פ תוס' מס' שבת דף ס"ג ע"ב דאם הוא בגד גמור אז לא בעי ג' על ג', ולכן גם הכא בעי כיבוס דיכול לעשותו לבגד גמור, וכשיטת הרמב"ם דגם עור דבעי עיבוד טעון כיבוס דיכול לעבדו (ודלא כהמרומי שדה שסובר דדין זה הוא רק גבי עור ולא גבי בגד).

בדין גרירה בדבר שאינו בר כיבוס

הבגד והשק מכבסו הכלי והעור מגררו. והשפת אמת העיר למה בעי גרירה, ומשמע דכל שאינו ראוי לכיבוס גרירה הוא האופן של העברתו, אבל הק' דהקרא מיירי רק בדבר שטעון כיבוס ומנ"ל דבעינן גרירה. והקרן אורה והמנחת חינוך סברי דבאמת אין כאן דין גרירה בעצם, ולכן סובר המנחת חינוך דלא בעי גרירה בעזרה,



והקרן אורה סובר דאדרבא כיון דאין כאן דין כיבוס א"כ הדם הוא כשר ואסור להוציאו מעזרה ולפוסלו. אבל האבני נזר קנ"ז ז' והמקור ברוך חלק א' סי' י"ד סברי דיש דין גרירה מדאורייתא אם אינו ראוי לכיבוס.

בדין שבירה בכלי חרס בחטאת ובשאר קדשים

זה חומר בחטאת מקדשי קדשים. ופי' רש"י אכיבוס קאי, וכוונתו דהדין של שבירת כלי חרס הוא בכל קדשים כמו מריקה ושטיפה דתנן לקמן דף צ"ה ע"ב אחד חטאת ואחד שאר קדשים למריקה ושטיפה. אבל דעת הרמב"ם בפירוש משניות כאן ולקמן וגם במשנה תורה דאע"ג דמריקה ושטיפה הוא בכל קדשים מ"מ שבירת כלי חרס הוא רק בחטאת ובשאר קדשים סגי במריקה ושטיפה. ונתקשו לאחרונים כיון דאיתא במס' פסחים דף ל' ובסוף מס' עבודה זרה דהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעלם היאך נתכשר במריקה ושטיפה בשאר קדשים הוא עדיין יש בליעות נותר של חטאת. והצאן קדשים כאן תי' דמריקה ושטיפה מעביר רוב הבליעות ולא נשאר אלא משהו ולכן גבי חמץ בפסח ועבודה זרה דאסור במשהו לא מהני וכן בחטאת גזרת הכתוב שאף משהו אסור אבל בשאר מקומות מהני הגעלה, (אבל צ"ע דבאמת לא מהני הגעלה בכלי חרס אף בשאר איסורים). והכרתי ופלתי סי' צ"ג תי' דהגעלה מהני לכלי חרס להקליש הבליעה ולעשותו כאילו הוא נ"ט בר נ"ט, ולכן בקדשים דהוי היתרא בלע כל שהגעילו א"א לחול עליו איסור נותר, ורק גבי חטאת יש גזה"כ דאף בכה"ג אסור אבל בשאר קדשים מהני הגעלה, אבל כל שאיסורא בלע א"כ אף שהוקלש הבליעה ג"כ אסור וכמו בנ"ט בר נ"ט. והחוות דעת תי' דבאמת הגעלה לא מהני כלל והא דמועיל בשאר קדשים היינו אם רוצה לבשל מין במינו דמדאורייתא בטל ברוב, וכן אם סובר טעם כעיקר דרבנן מותר אף באינו מינו, והא דבקדשים הוי טעם כעיקר דאורייתא חידש החוות דעת זהו רק טעם הבא מן הבשר עצמו אבל טעם הבא מן הכלי אינו דאורייתא בקדשים למ"ד טעם כעיקר דרבנן והא דצריך שבירה בכלי חרס היינו גזה"כ אף אם לא ירצה להשתמש בה, דכל שיש בליעות צריך שבירה, ולדעת הרמב"ם גזה"כ זו הוא רק גבי חטאת ולא גבי שאר קדשים.

בענין איסור כיבוס גבי עור לגבי שבת

למימרא דעור בר כיבוס הוא וכו', עיין כל הסוגיא. והיוצא מהסוגיא הוא דעור רך יש בה משום כבוס לכו"ע אבל עור קשה יש מחלוקת, והרמב"ם פסק כרבנן דעור מגררו. וגם בעור הרך מבואר בגמ' דאין כיבוס אלא אם יש כיסוס. ולכא' הלכה למעשה גבי שבת צריך להיות דעור קשה מותר לכבס בכל ענין, וגם עור רך אינו אסור אלא אם כן כסכס, וכן פסק השו"ע סי' ש"ב סעיף ט'. והפנים מאירות כאן והביאור הלכה סי' ש"ב העיר דהרי"ף והרא"ש והרמב"ם כנראה לא ס"ל כן, דהרי"ף והרא"ש במס' שבת סוף פרק תולין הביא רק סוף סוגיין דרש רבא מותר לכבס מנעל בשבת וכו' דברים שאמרת טעות הן בידי ברם כך אמרו שכשון מותר כיבוס אסור, ולא חילקו בין רך לקשה. ועל הרי"ף והרא"ש לא קשה כ"כ דיתכן דפסקו כאחרים דהשאלות דר' אחאי גאון פרשת מצורע סי' פ"ח כתב דהלכה כאחרים והביא רא' דרבא אמר דהוי טעות ולא חילק בין רך לקשה, אבל הרמב"ם שפסק בהלכות בפרק ח' מהלכות מעשה קרבנות כרבנן פסק בהלכות שבת פרק כ"ב הלכה י"ח דאסור לכבס בין מנעל ובין סנדל ולא חילק בין רך לקשה והביאור הלכה העיר דסתם סנדל הוא קשה אף דפסק כרבנן. גם קשה על הרי"ף והרא"ש והרמב"ם דלא הביא מימרא דרבא דכל כיבוס דלית ליה כיסוס לאו שמיא כיבוס. והביאור הלכה תי' דהרי"ף והרא"ש והרמב"ם סובר דמסקנת הגמ' דרבא קאמר מותר לכבס מנעל וע"כ מיירי בקשה דאל"כ מה ס"ד ומוכח דמדרבנן יש איסור כיבוס אף בקשה וגם מוכח דאף בלא כיסוס יש איסור דרבנן דבקשה אין שייך כיסוס. ושוב ציין הביאור הלכה להעמק שאלה, ועיינתי שם והוא סובר דלמסקנת הגמ' דרבא דרש טעות הן בידי הפי' הוא להרמב"ם דיש חילוק בין כיבוס לענין דם חטאת וכיבוס לענין שבת, ובשבת יש איסור דאורייתא אף בעור קשה. ורש"י והר"ן סובר דגם למסקנא יש חילוק בין רך לקשה וצ"ל לדידה דרבא מיירי ברך וס"ד דלרבנן אף ברך ליכא כיבוס ולמסקנא ליכא איסור כלל בקשה וכן פסק השו"ע.

בענין שרייתו זהו כיבוס

בגד שרייתו זהו כיבוס. עיין תוס' מס' שבת דף קי"א ע"ב שהביא מחלוקת ראשונים, דלדעה א' לא אמרינן שרייתו זהו כיבוס אלא כ"כ יש לכלוך בהבגד, והביא רא' מנדה מערמת וטובלת וכן בהא דמסתפג באלונתית.



ולדעה ב' אמרינן שרייתו זהו כיבוסו אף אם אין שם לכלוך והא דמותר גבי נדה ובמסתפג באלונתית הוא משום דהוי דרך לכלוך. והאבני נזר העיר דאף לדעה זו מסתבר דרק אם הושחר קצת וטעון כבוס אבל אין כאן לכלוך בפועל בזה נחלקו, אבל אם הבגד אין צריך כבוס כלל כגון אם הוא מכובס מכבר אז לכו"ע א"א לומר שזהו כבוס, והביא השו"ע רב דלא סבירא ליה כן דכתב אף אם ליבוננו מצהיל ביותר אסור והאבני נזר הק' עלי מנלן וגם מה הסברא.